УДК 636.32/.38.033:636.082.26
DOI https://doi.org/10.32782/2226-0099.2026.151.48

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОМИСЛОВОГО СХРЕЩУВАННЯ АСКАНІЙСЬКИХ ТОНКОРУННИХ ВІВЦЕМАТОК З БАРАНАМИ ІНТЕНСИВНИХ М'ЯСНИХ ПОРІД

Онищенко Л.В. *– к.с.-г.н.,*
доцентка кафедри технології виробництва продукції тваринництва,
Миколаївський національний аграрний університет
orcid.org/0000-0003-2666-9813

У статті представлено результати дослідження м'ясної продуктивності молодняку овець, отриманого внаслідок промислового схрещування вівцематок асканійської тонкорунної (АТ) породи з баранами м'ясного напряму продуктивності. Метою досліджень було встановлення ефективності використання баранів м'ясних генотипів та визначення їхнього впливу на живу масу, інтенсивність росту, забійні характеристики й морфологічний склад туш отриманого потомства. Дослідження проводили в умовах навчально-наукового практичного центру Миколаївського національного аграрного університету.

За результатами проведених досліджень встановлено позитивний вплив використання баранів породи дорпер (Д) на відтворювальні та продуктивні показники овець. Від 30 вівцематок бажаного типу, спарованих із баранами-плідниками породи дорпер, отримано на 6,0 % більше ягнят порівняно з аналогічною кількістю вівцематок, спарованих із баранами асканійської тонкорунної породи.

Помісний молодняк характеризувався вищою інтенсивністю росту, середньодобовими приростами та кращими показниками м'ясної продуктивності порівняно з чистопородними ровесниками. Найбільш інтенсивне накопичення живої маси ягнят спостерігалося від народження до 4-місячного віку, тобто протягом підсисного періоду. Середній абсолютний приріст живої маси на одну голову становив у дослідній групі 20,1 кг, тоді як у контрольній – 16,3 кг. У 4-місячному віці жива маса помісних ягнят була на 3,9 кг, або 23,3 %, вищою за показник молодняку контрольної групи, причому різниця між середніми значеннями була достовірною. У 9-місячному віці цей показник у тварин дослідної групи становив 38,0 кг, що на 6,2 кг, або 19,9 %, більше порівняно з ровесниками контрольної групи. У 12-місячному віці різниця за живою масою становила 6,8 кг на користь помісного молодняку. За результатами контрольного забою встановлено перевагу помісних баранчиків за основними показниками м'ясної продуктивності. Жива маса перед забоєм у тварин контрольної групи становила 40,0 кг, тоді як у молодняку дослідної групи – 43,6 кг. Маса парної туші у помісних баранчиків досягала 19,4 кг, що на 12,8 % перевищувало аналогічний показник чистопородних ровесників.

Ключові слова: *вівці, асканійська тонкорунна порода, м'ясні генотипи, схрещування, м'ясна продуктивність, забійні показники.*

Onyshchenko L.V. Efficiency of commercial crossbreeding of Askanian fine-wool ewes with rams of intensive meat breeds

The article presents the results of a study on the meat productivity of young sheep obtained through the industrial crossbreeding of Askanian Fine-Wooled (AFW) ewes with rams of meat-producing breeds. The aim of the research was to evaluate the effectiveness of using meat-type rams and to determine their influence on the live weight, growth rate, slaughter characteristics, and carcass morphological composition of the resulting offspring. The study was conducted at the educational, scientific, and practical center of Mykolaiv National Agrarian University.

Research findings demonstrate the positive impact of using Dorper (D) rams on the reproductive and productive performance of ewes. Mating 30 ewes of the desired type with

© Онищенко Л.В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Dorper sires resulted in 6.0% more lambs compared to an equal number of ewes mated with Askanian Fine-Wool rams.

Crossbred young stock demonstrated higher growth intensity, greater average daily weight gains, and superior meat productivity indicators compared to their purebred counterparts. The most rapid live weight gain in the lambs was observed between birth and four months of agethat is, during the suckling period. The average absolute live weight gain per head was 20.1 kg in the experimental group, compared to 16.3 kg in the control group. At four months of age, the live weight of the crossbred lambs was 3.9 kg (or 23.3%) higher than that of the control group, with the difference between the mean values being statistically significant. At 9 months of age, this figure was 38.0 kg for animals in the experimental group – 6.2 kg (or 19.9%) higher than that of their counterparts in the control group. At 12 months of age, the difference in live weight was 6.8 kg in favor of the crossbred young stock. The results of the control slaughter demonstrated the superiority of the crossbred ram lambs in terms of key meat productivity indicators. The pre-slaughter live weight of the control group animals was 40.0 kg, whereas that of the experimental group was 43.6 kg. The hot carcass weight of the crossbred ram lambs reached 19.4 kg, exceeding the corresponding figure for their purebred counterparts by 12.8%.

Thus, industrial crossbreeding of Askanian Fine-Wool ewes with rams of meat breeds – specifically the Dorper breed – is an effective method for enhancing the meat productivity of young stock. The results demonstrate the advisability of using meat-type genotypes in industrial crossbreeding to produce crossbred offspring with higher growth rates and superior meat quality, which will contribute to increasing the efficiency of sheep production in Ukraine.

Key words: *sheep, Ascanian fine-wool breed, meat genotypes, crossbreeding, meat productivity, slaughter rates.*

Актуальність теми дослідження. Одним із пріоритетних завдань сучасного агропромислового виробництва є забезпечення населення країни основними видами продукції тваринного походження, зокрема м'ясом, молоком і вовною, за рахунок нарощування обсягів її внутрішнього виробництва. Важливе значення у вирішенні цього питання має ефективне використання вітчизняного та імпортного генофонду овець, максимально повна реалізація генетичного потенціалу тварин, раціональне використання поживних речовин кормів для формування м'ясної та вовнової продуктивності, а також залучення доступних місцевих кормових ресурсів і впровадження сучасних технологій ведення галузі [1, 4, 6].

Одним із перспективних напрямів підвищення продуктивності та збільшення виробництва продукції вівчарства є міжпородне схрещування. Раціональне поєднання генотипів різного походження дає змогу ефективніше використовувати явище гетерозису, підвищувати інтенсивність росту молодняку, поліпшувати м'ясні якості та забезпечувати вищий вихід продукції за належних умов утримання і годівлі. Особливо важливим є правильний вибір порід та селекційних поєднань, які забезпечують бажане поєднання високої продуктивності, якості продукції та адаптивності тварин [2, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання міжпородного схрещування у тваринництві має тривалу історію наукових досліджень. Значний внесок у розвиток цього напряму зробив академік М. Ф. Іванов, який розглядав схрещування як дієвий метод одержання тварин із бажаними господарсько корисними ознаками. За використання тварин різних порід отримане потомство може характеризуватися кращим поєднанням продуктивних та адаптаційних властивостей. Результати таких схрещувань у багатьох випадках мали позитивне значення для формування нових породних груп і вдосконалення існуючих порід, сприяючи підвищенню їхньої стійкості до несприятливих умов середовища, адаптивності та продуктивності [3, 6].

Важливість використання міжпородного схрещування для підвищення м'ясної продуктивності овець підтверджується результатами сучасних досліджень. Так, у роботах В. С. Яковчука наведено результати контрольного забою помісних

тварин, отриманих від схрещування овець породи тексель із кулундинською грубововновою породою. Встановлено, що середня передзабійна жива маса помісних овець у 8-місячному віці становила 38,0 кг, а забійний вихід – 47,9 %. За цим показником помісні тварини перевищували чистопородних ярок на 10,8 % ($p \leq 0,01$), або на 3,1 абсолютного відсотка. Маса туші у помісного молодняку досягала 18,2 кг, що на 16,5 % більше порівняно з ровесницями-аналогами [8].

Позитивний вплив схрещування на інтенсивність росту молодняку встановлено також під час поєднання естонської білоголової породи з ромні-марш. У помісних тварин середньодобові прирости збільшувалися на 16,2 %, при цьому спостерігалися відмінності у витратах кормів – відповідно 6,6 та 7,7 корм. од. Отримані результати також свідчать про високі показники якості м'яса у помісного молодняку [6, 7].

Вік забою є одним із важливих чинників, що визначають якість баранини. Найбільш інтенсивне формування м'язової тканини відбувається у молодому віці, особливо протягом перших 4–8 місяців життя. У подальшому змінюється співвідношення основних тканин, що може негативно позначатися на якісних і смакових властивостях м'яса. Тому одержання та реалізація молодняку в оптимальному віці є важливою умовою ефективного виробництва баранини. Відомо також, що споживчі властивості м'яса безпосередньо впливають на його ринкову вартість. За даними англійських дослідників, за умови цілеспрямованого відбору та правильного підбору батьківських форм використання схрещування може забезпечити збільшення виробництва м'яса на 10–15 % [9, 10].

Постановка завдання. З огляду на актуальність підвищення м'ясної продуктивності овець та необхідність пошуку ефективних селекційних прийомів, метою проведених досліджень було визначення рівня м'ясної продуктивності молодняку асканійської тонкорунної породи та помісних тварин, отриманих у результаті схрещування вівцематок із баранами-плідниками породи дорпер.

У межах поставленого завдання передбачалося провести порівняльну оцінку росту та розвитку молодняку, визначити основні показники м'ясної продуктивності й встановити ефективність використання баранів породи дорпер у промисловому схрещуванні з асканійськими тонкорунними вівцематками. Практичним результатом досліджень має стати розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для виробництва щодо підвищення продуктивності овець та збільшення обсягів виробництва високоякісної баранини.

Матеріал і методика досліджень. Експериментальні дослідження проводили в умовах навчально-наукового практичного центру Миколаївського національного аграрного університету. Для отримання піддослідного молодняку використовували вівцематок асканійської тонкорунної породи, яких парували з баранами-плідниками породи дорпер (Д). Контрольною групою слугувало потомство, отримане від чистопородного парування вівцематок асканійської тонкорунної породи з баранами аналогічного генотипу (АТ).

У досліді було сформовано дві групи баранців. До контрольної групи входили чистопородні тварини асканійської тонкорунної породи, тоді як дослідну групу становили двопородні помісі, отримані від схрещування асканійських тонкорунних вівцематок із баранами породи дорпер (АТ × Д).

Оцінювання м'ясної продуктивності молодняку проводили за результатами контрольного забою у 12-місячному віці. Від кожної досліджуваної групи для проведення забою було відібрано по 5 баранців. Перед забоєм тварин витримували без корму протягом 24 годин, після чого визначали їхню передзабійну живу масу.

Після проведення забою встановлювали масу парної туші, кількість внутрішнього жиру, забійну масу, вихід туші та забійний вихід. Для комплексної оцінки якісних характеристик туш проводили визначення їх морфологічного складу за кількістю м'язової тканини (м'якоті), кісток і сухожилок.

М'ясність туш оцінювали за коефіцієнтом м'ясності, який розраховували як співвідношення маси м'якоті до сумарної маси кісток і сухожилок. Морфологічний склад туш визначали за результатами їх обвалювання після попереднього охолодження протягом 24 годин.

Отримані результати використовували для порівняльної оцінки м'ясної продуктивності чистопородного та помісного молодняку й встановлення ефективності використання баранів породи дорпер у промисловому схрещуванні з вівцематками асканійської тонкорунної породи.

Біометричну обробку даних здійснювали за допомогою програмного забезпечення MS Excel з використанням статистичних функцій.

Виклад основного матеріалу досліджень. На першому етапі дослідження, відповідно до даних зоотехнічного обліку, із використанням журналів відтворення стада овець (форма № 3-вкз), обліку осіменіння та ягніння вівцематок (форма № 3-всм), обліку вирощування і продуктивності племінного молодняку овець (форма № 4-вкз), матеріалів індивідуального бонітування та обліку продуктивності овець (форма № 5-вкз), карток племінного барана-плідника (форма № 1-в) і племінної вівцематки (форма № 2-в) здійснено аналіз вовнової продуктивності стада та відтворювальної здатності вівцематок [3].

На наступному етапі досліджень було проведено комплекс організаційно-зоотехнічних заходів:

– за результатами бонітування, стриження та осіннього зважування було відібрано й сформовано контрольну та дослідну групи вівцематок по 30 голів у кожній;

– здійснено підбір та підготовку до парувальної кампанії баранів-плідників породи дорпер (Д). Для формування контрольної групи використовували чистопородних асканійських тонкорунних баранів-плідників. Кількість баранів-плідників у кожній групі становила по 3 голови.

Схему проведення досліджень наведено в таблиці 1.

Ягнята до відлучення, як в дослідній, так і в контрольній групі утримувались з матками в одній отарі. Відлучення ягнят від матерів проводили в 4-х місячному віці. Після відлучення молодняк обох груп мав однакові умови годівлі та утримання.

Таблиця 1

Схема досліджень

Група	Призначення	Порода і породність					
		вівцематок	n	барана-плідника	n	молодняку	n
1	контрольна	АТ	30	АТ	3	АТ	30
2	дослідна	АТ	30	Д	3	½ АТ х ½ Д	30

Примітка: АТ – асканійська тонкорунна порода; Д – порода дорпер

Важливими передумовами збільшення чисельності поголів'я овець та підвищення рівня його продуктивності є ефективне відтворення стада та висока плодючість племінних тварин. Здатність вівцематок народжувати значну кількість

життєздатних і добре розвинених ягнят є однією з основних ознак, що характеризують відтворювальні якості та потенціал породи [4].

Репродуктивні властивості овець формуються під впливом комплексу генетичних і паратипових факторів. До основних факторів зовнішнього середовища належать умови годівлі, утримання та догляду, рівень вгодованості, вік і жива маса тварин. Генетична складова репродуктивних ознак зумовлена спадковою мінливістю та генетичними відмінностями між окремими особинами, які формуються й закріплюються в популяції протягом багатьох поколінь [1, 2, 3].

За результатами досліджень встановлено, що використання баранів-плідників інших порід під час схрещування з вівцематками може позитивно впливати на їхні відтворювальні характеристики, зокрема сприяти підвищенню рівня плодючості. Показники плодючості вівцематок та збереженості отриманого молодняку наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Плодючість маток і збереженість ягнят

Порода		Кількість вівцематок, голів	Отримано ягнят, голів,%	Пало голів, %	Отримано ягнят при відлученні, %
барана-плідника	вівцематок				
АТ	АТ	30	63	2	96,8
			126	3,2	
Д	АТ	30	66	2	97,0
			132	3,3	

Аналіз показників, наведених у таблиці 2, свідчить про позитивний вплив використання баранів-плідників породи дорпер на відтворювальні характеристики асканійських тонкорунних вівцематок.

За однакової кількості вівцематок у групах – по 30 голів від чистопородного поєднання асканійських тонкорунних вівцематок із баранами-плідниками асканійської тонкорунної породи було отримано 63 ягняти, тоді як від схрещування асканійських тонкорунних вівцематок із баранами-плідниками породи дорпер – 66 ягнят. Таким чином, у дослідній групі отримано на 3 ягняти більше порівняно з контрольною.

Показник плодючості вівцематок у контрольній групі становив 126 %, а в дослідній – 132 %. Отже, використання баранів-плідників породи дорпер забезпечило підвищення плодючості маток на 6 відсоткових пунктів, або на 4,8 % відносно контрольної групи. Це свідчить про позитивну тенденцію щодо підвищення відтворювальної здатності асканійських тонкорунних вівцематок при їх схрещуванні з баранами породи дорпер.

За показником загибелі ягнят істотної різниці між групами не встановлено. У контрольній та дослідній групах загинуло по 2 ягняти. При цьому рівень втрат становив відповідно 3,2 та 3,3 %, тобто різниця склала лише 0,1 відсоткового пункту. Це свідчить про практично однаковий рівень збереженості ягнят у досліджуваних групах.

Показник збереженості ягнят до відлучення становив у контрольній групі 96,8 %, а в дослідній – 97,0 %. Отже, у групі, отриманій від схрещування асканійських тонкорунних вівцематок із баранами-плідниками породи дорпер, рівень збереженості ягнят був дещо вищим – на 0,2 відсоткового пункту.

Таким чином, результати досліджень свідчать, що використання баранів-плідників породи дорпер у схрещуванні з асканійськими тонкорунними вівцематками

сприяло підвищенню їх плодючості з 126 до 132 %, при цьому не призвело до погіршення збереженості ягнят. Навпаки, показник збереженості молодняку до відлучення був дещо вищим у дослідній групі та становив 97,0 % проти 96,8 % у контрольній. Таким чином, отримані результати свідчать, що використання баранів-плідників породи дорпер при схрещуванні з асканійськими тонкорунними вівцематками сприяло підвищенню їх плодючості на 6,0 % при практично однакового рівня збереженості ягнят порівняно з контрольною групою.

У сучасних умовах ведення вівчарства, з урахуванням різних напрямів продуктивності тварин, важливого значення набуває інтенсивність росту та розвитку молодняку, що значною мірою визначається його скоростиглістю. Одним із основних селекційних показників, який характеризує особливості росту тварин, є жива маса. Вона тісно пов'язана з інтенсивністю обмінних процесів в організмі, характером розподілу поживних речовин і формуванням м'ясної продуктивності овець [4].

У ході досліджень вивчали особливості росту та розвитку чистопородного молодняку асканійської тонкорунної породи, а також молодняку, отриманого в результаті схрещування баранів-плідників породи дорпер (Д) з асканійськими тонкорунними вівцематками. Оцінювання проводили у різні вікові періоди – при народженні, у 1, 2, 3, 4, 9 та 12-місячному віці. Живу масу визначали методом індивідуального зважування, а особливості тілобудови оцінювали за екстер'єрними ознаками [7, 8].

Результати індивідуального зважування піддослідного молодняку впродовж дослідного періоду наведено в таблиці 3.

Аналіз даних таблиці 3 свідчить про чітку вікову закономірність збільшення живої маси молодняку в обох досліджуваних групах. Водночас за всіма віковими періодами, починаючи від народження і до 12-місячного віку, вищі показники живої маси відмічено у молодняку, отриманого від схрещування асканійських тонкорунних вівцематок із баранами-плідниками породи дорпер (♀АТ × ♂Д).

Таблиця 3

Жива маса молодняку в різні вікові періоди, кг, $\overline{X} \pm S_{\overline{X}}$

Вік, міс.	Поєднання	
	♀АТ × ♂АТ	**♀АТ × ♂Д**
При народженні	4,1 ± 0,05	4,4 ± 0,05
1	6,9 ± 0,19	8,8 ± 0,16
2	11,0 ± 0,22	13,7 ± 0,31
3	15,8 ± 0,31	19,3 ± 0,44
4	20,9 ± 0,38	24,8 ± 0,23*
9	32,0 ± 0,52	38,0 ± 0,72**
12	37,9 ± 0,56	45,0 ± 0,81**

Примітка: * – P≤0,05; ** – P≤0,01 різниця порівняно з I контрольною групою

При народженні жива маса молодняку контрольної групи (♀АТ × ♂АТ) становила 4,1 ± 0,05 кг, тоді як у помісного молодняку (♀АТ × ♂Д) – 4,4 ± 0,05 кг. Отже, різниця на користь помісного молодняку становила 0,3 кг, або близько 7,3 %.

У місячному віці жива маса молодняку контрольної групи досягала 6,9 ± 0,19 кг, тоді як молодняку дослідної групи – 8,8 ± 0,16 кг. Перевага помісного молодняку становила 1,9 кг, або 27,5 %. У двомісячному віці відповідні показники становили 11,0 ± 0,22 та 13,7 ± 0,31 кг, тобто різниця склала 2,7 кг, або 24,5 %.

У тримісячному віці жива маса молодняку асканійської тонкорунної породи становила 15,8 ± 0,31 кг, а помісного молодняку – 19,3 ± 0,44 кг. Таким чином, помісні тварини перевищували чистопородний молодняк на 3,5 кг, або 22,2 %. У чотиримісячному віці перевага молодняку, отриманого від баранів-плідників породи дорпер, зберігалася: його жива маса становила 24,8 ± 0,23 кг проти 20,9 ± 0,38 кг у контрольній групі. Різниця становила 3,9 кг, або 18,7 %.

У дев'ятимісячному віці жива маса молодняку групи ♀АТ × ♂АТ становила 32,0 ± 0,52 кг, тоді як у молодняку групи ♀АТ × ♂Д – 38,0 ± 0,72 кг. Отже, перевага помісного молодняку становила 6,0 кг, або 18,8 %.

Найбільшу абсолютну різницю між групами встановлено у 12-місячному віці. Жива маса чистопородного молодняку становила 37,9 ± 0,56 кг, тоді як помісного – 45,0 ± 0,81 кг. Таким чином, молодняк, отриманий від схрещування асканійських тонкорунних вівцематок із баранами породи дорпер, перевищував контрольних тварин на 7,1 кг, або 18,7 %.

Отже, протягом усього періоду досліджень помісний молодняк характеризувався вищою живою масою порівняно з чистопородними аналогами. Найбільш виражена різниця спостерігалася в ранньому віці, а в подальшому вона дещо зменшувалася у відносному вираженні, хоча абсолютна перевага помісного молодняку продовжувала зростати. У 12-місячному віці перевага становила 7,1 кг, або 18,7 %.

Таким чином, отримані результати свідчать про більш інтенсивний ріст і розвиток молодняку, отриманого від поєднання асканійських тонкорунних вівцематок із баранами-плідниками породи дорпер. Вищі показники живої маси помісного молодняку можуть бути зумовлені проявом гетерозисного ефекту та позитивним впливом спадкових особливостей породи дорпер на інтенсивність росту, що підтверджує перспективність використання такого поєднання у вівчарстві м'ясо-вовнового напряму продуктивності.

При оцінці скоростиглості у вівчарстві враховують не тільки досягнуту за певний період абсолютну живу масу овець, а й інтенсивність росту овець, розраховану за абсолютним, середньодобовим і відносним приростом у різному віці, також враховується періоди особливого значення (табл. 4).

Порівняльна оцінка показників приросту свідчить про перевагу молодняку дослідної групи за інтенсивністю росту впродовж більшості досліджуваних вікових періодів. Найбільш суттєва різниця за абсолютним приростом спостерігалася у віці від 0 до 1 місяця: молодняк дослідної групи перевищував контрольний на 1,6 кг, або 57,1 %. За середньодобовим приростом перевага становила 43,4 г, або 46,5 %, а за відносним приростом –12,7 %.

Таблиця 4

Динаміка приростів піддослідного молодняку

Період, міс.	Контрольна група			Дослідна група		
	абсолютний	середньодобовий	відносний	абсолютний	середньодобовий	відносний
0-1	2,8	93,3	51,9	4,4	136,7	64,6
1-2	4,1	123,3	42,8	4,9	163,3	45,2
2-3	4,8	156,7	36,6	5,6	183,3	34,3
3-4	5,1	170,0	28,7	5,5	186,7	25,9
4-9	11,1	72,7	42,3	13,2	86,7	43,5
9-12	5,9	65,6	17,3	7,0	72,	18,0

У період від 1 до 2 місяців перевага дослідної групи за абсолютним приростом становила 0,8 кг, або 19,5 %, за середньодобовим – 40,0 г, або 32,4 %, а за відносним приростом – 2,4 відсоткового пункту. У віці 2–3 місяці дослідний молодняк також характеризувався вищими абсолютним і середньодобовим приростами – відповідно на 0,8 кг (16,7 %) та 26,6 г (17,0 %). Водночас за відносним приростом у цей період перевага на 2,3 відсоткового пункту була за молодняком контрольної групи.

У період 3–4 місяці перевага дослідної групи за абсолютним приростом становила 0,4 кг, або 7,8 %, а за середньодобовим – 16,7 г, або 9,8 %. За відносним приростом, навпаки, контрольна група перевищувала дослідну на 2,8 відсоткового пункту.

У період від 4 до 9 місяців перевага помісного молодняку за абсолютним приростом знову зросла і становила 2,1 кг, або 18,9 %. За середньодобовим приростом різниця становила 14,0 г, або 19,3 %, а за відносним приростом –1,2 відсоткового пункту на користь дослідної групи. У заключний період, від 9 до 12 місяців, дослідний молодняк перевищував контрольний за абсолютним приростом на 1,1 кг (18,6 %), за середньодобовим приростом – на 6,6 г (10,1 %), а за відносним приростом – на 0,7 відсоткового пункту.

Отже, найбільш виражена перевага молодняку, отриманого від схрещування асканійських тонкорунних вівцематок із баранами-плідниками породи дорпер, спостерігалася у ранньому віці. Надалі абсолютний та середньодобовий прирости залишалися вищими у дослідної групи в усі досліджувані періоди. За відносним приростом перевага дослідного молодняку встановлена у чотирьох із шести вікових періодів, тоді як у віці 2–4 місяців дещо вищі значення були характерні для контрольної групи. Отримані результати вказують на вищу інтенсивність росту та прояв скоростиглості помісного молодняку.

Незважаючи на те, що тонкорунні породи овець переважно характеризуються вовновим або вовново-м'ясним напрямом продуктивності, одним із актуальних напрямів селекційної роботи є підвищення їхніх м'ясних якостей при одночасному збереженні високої вовнової продуктивності. Особливий інтерес становить отримання тварин, які поєднують високий настриг вовни зі значною живою масою та достатньо високими показниками м'ясної продуктивності. Асканійська тонкорунна порода як материнська основа при схрещуванні з баранами інших порід має потенційні можливості для поєднання вовнових і м'ясних якостей (табл. 5).

Таблиця 5

М'ясна продуктивність баранчиків у 12 місячному віці, n=5

Показник	Група	
	контрольна	дослідна
Передзабійна жива маса, кг	40,0 ± 0,63	43,6 ± 0,95
Забійна маса, кг	18,15 ± 0,88	20,12 ± 1,02
Маса внутрішнього жиру, кг	0,95 ± 0,69	0,72 ± 0,77
Маса парної туші, кг	17,2 ± 0,88	19,4 ± 1,11
Забійний вихід, %	45,4 ± 1,15	47,2 ± 0,89
Вихід туші, %	43,0 ± 1,29	45,5 ± 1,63

За результатами контрольного забою 12-місячних баранчиків встановлено, що досліджувані групи відрізнялися за основними показниками м'ясної продуктивності. Передзабійна жива маса баранчиків контрольної групи становила 40,0 ± 0,63 кг, тоді як у тварин дослідної групи цей показник досягав 43,6 ± 0,95 кг. Отже, помісні

баранчики перевищували чистопородних аналогів за передзабійною живою масою на 3,6 кг, або 9,0 % (рис. 1).

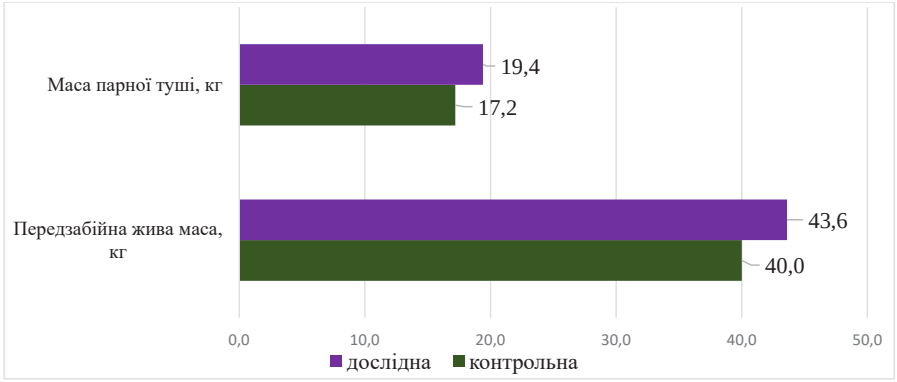

Рис. 1. Забійні якості піддослідних баранчиків

Забійна маса у контрольній групі становила 18,15 ± 0,88 кг, а в дослідній – 20,12 ± 1,02 кг. Різниця на користь помісних баранчиків становила 1,97 кг, або 10,9 %. Це свідчить про вищу абсолютну забійну масу тварин дослідної групи.

За масою внутрішнього жиру спостерігалася протилежна тенденція. У баранчиків контрольної групи цей показник становив 0,95 ± 0,69 кг, тоді як у дослідній групі – 0,72 ± 0,77 кг. Таким чином, у помісних тварин маса внутрішнього жиру була меншою на 0,23 кг, або приблизно на 24,2 %. Це може свідчити про дещо інший характер формування тканин та розподілу поживних речовин у організмі помісного молодняку.

Маса парної туші у контрольних баранчиків становила 17,2 ± 0,88 кг, тоді як у дослідних – 19,4 ± 1,11 кг. Перевага дослідної групи становила 2,2 кг, або 12,8 %. Таким чином, більша передзабійна жива маса помісних тварин супроводжувалася збільшенням маси отриманої туші.

За показником забійного виходу також спостерігалася перевага дослідної групи. У контрольних баранчиків він становив 45,4 ± 1,15 %, а у помісних – 47,2 ± 0,89 %. Різниця становила 1,8 відсоткового пункту, або близько 4 0 % відносно показника контрольної групи.

Вихід туші у баранчиків дослідної групи також був вищим. У контрольній групі цей показник становив 43,0 ± 1,29 %, тоді як у дослідній – 45,5 ± 1,63 %. Отже, перевага помісних тварин становила 2,5 відсоткового пункту, або 5,8 % відносно контрольної групи.

У цілому результати контрольного забою свідчать про перевагу баранчиків дослідної групи за основними показниками м'ясної продуктивності. Вони характеризувалися більшою передзабійною живою масою, забійною масою та масою парної туші, а також вищими показниками забійного виходу. Одночасно у помісних баранчиків відзначено нижчу масу внутрішнього жиру порівняно з чистопородними тваринами.

Отже, використання баранів-плідників породи дорпер у поєднанні з асканійськими тонкорунними вівцематками позитивно позначилося на формуванні м'ясної продуктивності отриманого потомства. Найбільш виражена перевага помісних баранчиків встановлена за масою парної туші, яка була більшою на 12,8 %, та забійною масою – на 10,9 %. Вищі показники забійного виходу у поєднанні

з меншою масою внутрішнього жиру характеризують дослідний молодняк як перспективний щодо формування м'ясної продуктивності.

Для детальної оцінки м'ясної продуктивності овець обов'язково досліджують морфологічний склад їхніх туш. Харчова цінність баранини безпосередньо пов'язана з площею «м'язового вічка» та коефіцієнтом м'ясності, які змінюються залежно від породи, статі, віку тварин, а також умов їхнього утримання й годівлі. Щоб визначити морфологічні особливості піддослідних тварин, ми виконали сортовий розруб та повне обвалювання туш. Аналіз морфологічного складу туш піддослідного молодняку овець свідчить про суттєві між групові відмінності на користь тварин дослідної групи (табл. 6).

Встановлено, що за абсолютною масою м'яса в туші тварини дослідної групи суттєво переважали контрольних ровесників. Так, маса м'якоті у баранців дослідної групи становила 19,58 ± 0,38 кг, що на 4,03 кг, або на 25,9 % більше порівняно з контрольною групою, де цей показник зафіксовано на рівні 15,55 ± 0,42 кг.

Частка м'яса у тушах дослідної групи була вищою на 4,0 % і досягла 85,0 % проти 81,0 % у контролі.

Таблиця 6

Морфологічний склад в туші, n=5

Показник	Група	
	контрольна	дослідна
Склад в туші м'яса, кг	15,55 ± 0,42	19,58 ± 0,38
%	81,0	85,0
кісток, кг	3,75 ± 0,42	4,0 ± 0,38
%	20,0	18,0
Коефіцієнт м'ясності	4,15	4,90

Маса кісток у тушах тварин обох груп перебувала в межах від 3,75 ± 0,42 кг (контроль) до 4,0 ± 0,38 кг (дослідна група). Попри незначне збільшення абсолютної ваги кісток у дослідній групі (на 0,25 кг), їхній відносний вміст у туші виявився меншим на 2,0 % порівняно з контролем і становив 18,0 %. Це вказує на більш інтенсивний розвиток саме м'язової та жирової тканин у тварин дослідної групи.

Найбільш об'єктивним критерієм оцінки м'ясних якостей є коефіцієнт м'ясності, який показує кількість м'якоті, що припадає на 1 кг кісток. Завдяки вищій швидкості росту м'яких тканин, баранці дослідної групи продемонстрували значно краще співвідношення – 4,90, що на 0,75 (або на 18,1 %) перевищує показник контрольних тварин (4,15).

Таким чином, морфологічні дослідження туш підтверджують вищу м'ясну продуктивність овець дослідної групи. Вони характеризуються не лише більшою абсолютною масою м'яса, а й кращим його виходом та вищим коефіцієнтом м'ясності.

Важливою характеристикою повномірності та мускулистості туш є розвиток найдовшого м'яза спини. Для оцінки цього параметра було вивчено лінійні та площинний показники «м'язового вічка» у піддослідного молодняку (рис. 2).

Результати досліджень свідчать про кращий розвиток м'язової тканини у тварин дослідної групи. Площа «м'язового вічка» у баранців цієї групи становила 20,6 см², що на 2,1 см² (або на 11,4 %) більше порівняно з аналогами з контрольної групи, у яких цей показник зафіксовано на рівні 18,5 см². Таке збільшення площі поперечного перерізу м'яза безпосередньо вказує на вищий рівень м'ясності та кращі забійні якості тварин дослідної групи.

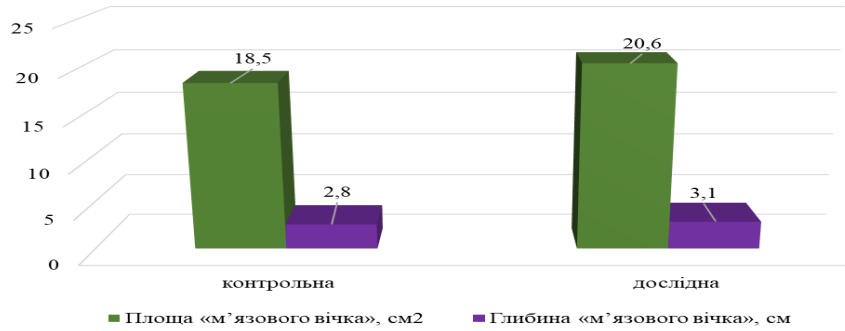

Рис. 2. Показники м'ясності туш баранців дослідних груп

Аналогічна позитивна тенденція простежується і за лінійним виміром найдовшого м'яза спини. Глибина «м'язового вічка» у молодняку дослідної групи досягла 3,1 см. Це на 0,3 см (або на 10,7 %) перевищує значення контрольних ровесників, чий показник становив 2,8 см.

Узагальнюючи дані рисунка 2, можна констатувати, що баранці дослідної групи суттєво переважали контрольних тварин як за площею, так і за глибиною «м'язового вічка». Це підтверджує вищу харчову та кулінарну цінність одержаної від них баранини, а також узгоджується з раніше встановленими даними вищого коефіцієнта м'ясності у цій групі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження довели позитивний ефект промислового схрещування на підвищення показників м'ясної продуктивності молодняку овець. Зокрема, у 12-місячному віці забійний вихід чистопородних баранців асканійської тонкорунної (АТ) породи становив 45,4 %, тоді як у помісних аналогів (АТ×Д) цей показник зріс до 47,2 %. Практичне впровадження одержаних експериментальних даних у роботу вівчарських підприємств дозволить збільшити обсяги виробництва високоякісної баранини та підвищити загальну економічну ефективність галузі. Для інтенсифікації товарного виробництва м'яса овець на базі асканійської тонкорунної породи науково обґрунтовано та доцільно застосовувати схрещування з плідниками м'ясної породи дорпер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аверчева Н.О. Перспективи ефективного розвитку галузі вівчарства. Таврійський науковий вісник. 2020. Вип. 2. С. 57–68. doi:10.32851/2708-0366/2020.2.8.

2. Богданова Н. В. Співвідносна мінливість вовнової і м'ясної продуктивності баранів-плідників таврійського типу. Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. 2011. № 160. С. 203–208. https://digest.iabg.org.ua/selection/item/918-36-145.

3. Вдовиченко Ю. В., Жарук П. Г., Заруба К. В., Маслюк А. М., Жарук Л.В. Стан та перспективи розвитку вівчарства в державних підприємствах дослідних господарствах мережі НААН. Вівчарство та козівництво. 2018. Вип. 3. С. 3–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vivkoz_2018_3_3.

4. Голубенко Т. Л., Ткаченко Т. Ю. Особливості порід як чинник формування м'ясної продуктивності овець. Таврійський науковий вісник. 2025. № 142. Ч. 1. С. 25–32. https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.142.1.25.

5. Іовенко В., Гладій І. Характеристика росту, розвитку та м'ясних якостей молодняку овець різних генотипів. Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science. 2021. Т. 25, № 1. С. 69–76. https://doi.org/10.31521/2313-092X/2021-1(109)-9.

6. Кудрик Н. А., Заруба К. В., Коваль Т. С. Вівчарство України в умовах воєнного стану. Науковий вісник «Асканія-Нова». 2023. Вип. 16. С. 5–15. https://doi.org/10.33694/2617-0787-2023-1-16-5-15.

7. Топіха В. С. Тенденції розвитку селекційно-племінної роботи у вівчарстві. / Топіха В. С., Калиниченко Г. І., Петрова О.І., Кириченко В.А. Вісник Дніпропетровського державного аграрно економічного університету. 2017. Вип. 1. С. 107–110. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4028/1/831-1657-2-PB.pdf.

8. Яковчук В. С. Відгодівельні і м'ясні якості молодняку овець при промисловому схрещуванні. Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва НАНУ. 2021. № 1. С. 249–263. https://doi.org/10.33694/2617-0787-2021-1-14-249-263.

9. Snowder G. D., Duckett S. K. Productive and carcass performance of Dorper crossbreds under intensive and extensive management systems. Journal of Animal Science. 2003. Vol. 81, No. 12. P. 3012–3018. DOI: 10.4314/sajas.v43i2.12.

10. Cloete S. W. P., et al. Breed and crossbreeding effects on growth, fitness and carcass quality in fine-wool and meat sheep. Animal. 2022. Vol. 16, No. 4. P. 1004–1012. https://doi.org/10.1016/j.smallrumres.2022.106705.

Дата першого надходження статті до видання: 29.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.11.2026